

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра економічної безпеки та приватного права**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС
полковник поліції

Станіслав ГУСАРЕВ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО**

Статус дисципліни	обов'язкова
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітня програма	Право
Форми здобуття вищої освіти	денна
Мова викладання	українська
Форма підсумкового контролю	залік

Київ – 2024

Розробник:

Лариса ГЕРАСИМЕНКО – завідувач кафедри економічної безпеки та приватного права, кандидат юридичних наук, професор;

Маріанна КОЩИНЕЦЬ – професор кафедри економічної безпеки та приватного права, кандидат економічних наук, доцент;

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної безпеки та приватного права
протокол від 26.08.2024 року № 1.

Завідувач кафедри економічної безпеки та приватного права НАВС,
полковник поліції _____

_____ **Лариса ГЕРАСИМЕНКО**

Схвалено науково-методичною радою НАВС
Протокол від 10.09. 2024 року № 8.

Голова науково-методичної ради _____

_____ **Станіслав ГУСАРЄВ**

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами	протокол науково-методичної ради від
протокол засідання кафедри від	_____ 202_ № __
_____. __ 202_ № __	_____ 202_ № __
Завідувач кафедри	Голова НМР
_____	_____

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами	протокол науково-методичної ради від
протокол засідання кафедри від	_____ 202_ № __
_____. __ 202_ № __	_____ 202_ № __
Завідувач кафедри	Голова НМР
_____	_____

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Господарське право» - суспільні відносини в сфері господарської діяльності, які пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, виконанням робіт і наданням послуг з метою одержання прибутку чи без такої мети, яка здійснюється на території України суб'єктами господарювання всіх видів і форм власності, а також діяльність державних органів щодо регулювання господарських правовідносин.

Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Господарське право» є засвоєння здобувачами вищої освіти основоположних знань у сфері регулювання господарсько-правових відносин, що забезпечує здатність здобувачів вищої освіти оперувати господарсько-правовими знаннями, уміннями і поняттями у майбутній професійній діяльності.

Завданнями вивчення дисципліни «Господарське право» є формування у здобувачів вищої освіти уявлення про предмет, об'єкти, суб'єкти, джерела, методи та принципи господарського права, основні поняття та інститути господарського права, ознайомлення здобувачів вищої освіти з видами господарських правовідносин та їхнім суб'єктним складом, вивчення здобувачами вищої освіти нормативних актів, що становлять базис господарського законодавства, отримання здобувачами вищої освіти практичних навичок щодо застосування норм господарського права в різних видах господарської діяльності.

Пререквізити: філософія права, теорія держави та права, цивільне право, адміністративне право, фінансове право, конституційне право, судові та правоохоронні органи України.

Постреквізити: Адміністративне судочинство.

Компетентності відповідно до освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Результати навчання.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у різних правових ситуаціях.

Знання, уміння, навички

Знання:

Знання основних положень господарського права, сутності його правових категорій, юридичної термінології, системи господарського законодавства України.

Знання основних нормативно-правових документів господарського законодавства, компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування щодо регулювання господарської діяльності.

Уміння:

Вміння пояснити характер певних подій та процесів у правовідносинах в окремих сферах господарювання з розумінням їх правового та суспільного контексту.

Вміння формулювати та аргументовано захищати власну правову позицію щодо загальних напрямів та способів подолання суперечностей у господарському праві.

Вміння сформулювати тему дослідження з тематики господарського права, скласти план її дослідження, самостійно опрацювати нормативно-правові джерела та наукову літературу.

Вміння пояснити фахівцям з інших інститутів права сутність проблем в регулюванні господарських правовідносин в Україні, наслідки затримки з їхнім розв'язанням та їхній вплив на інші сфери суспільного життя.

Вміння знаходити та критично оцінювати статистичну інформацію щодо господарських правопорушень в економіці держави, їхніх передумов та наслідків.

Вміння оперувати правовими поняттями та правовими категоріями господарського законодавства України в ідентифікації стану та характеру правових ситуацій з господарських правовідносин.

Навички:

Навички командної роботи в обговоренні проблемних питань щодо правового регулювання господарських правовідносин в Україні та у формулюванні колективного бачення їхнього вирішення.

Навички застосовувати методологію проектного підходу до підвищення якості господарського законодавства України, аналізувати ситуації, які виникають в діяльності суб'єкта господарської діяльності або органу державної влади, що пов'язані з державним регулюванням господарської (підприємницької) діяльності.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти (державне замовлення)		заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS - 3	Рік підготовки			
	4			
	Семестр			
	8			
Загальна кількість годин - 90	Лекції			
	14			
	Семінарські заняття			
	14			
	Практичні заняття			
	16			
	Самостійна робота			
	46			
	Вид контролю			
залік				

3. Тематичний план

(денна форма навчання, державне замовлення)

№ з/п	Назва теми	Нормативний обсяг годин	з них					самостійна робота
			Усього годин з викладачем	з них				
				лекції	семінарські заняття	практичні заняття		
1	Поняття, предмет, метод та джерела господарського права	10	4	2	2		6	
2	Суб'єкти господарських правовідносин	16	8	4		4	8	
3	Правовий режим майна в господарському обігу	8	4		2	2	4	
4	Державне регулювання господарської діяльності, правові основи захисту економічної конкуренції	12	6	2	2	2	6	
5	Господарські зобов'язання	12	6	2	2	2	6	
6	Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання	12	6	2	2	2	6	
7	Особливості правового регулювання комерційного посередництва у сфері господарювання, перевезення вантажів та капітального будівництва	12	6	2	2	2	6	
8	Особливості правового регулювання банківської діяльності. Страхування у сфері господарювання	8	4		2	2	4	
	Усього годин	90	44	14	14	16	46	
Підсумковий контроль - залік								

4. Плани семінарських і практичних занять

Денна форма навчання,
державне замовлення

Тема 1. Поняття, предмет, метод та джерела господарського права -
2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Господарська діяльність: зміст, ознаки, види, суб'єкти

2. Підприємництво як господарська комерційна діяльність: зміст, ознаки, види, суб'єкти
3. Предмет, принципи, методи, ознаки та особливості господарського права
4. Джерела господарського права та їх особливості

Тема 2. Суб'єкти господарських правовідносин - 4 години

Навчальні питання для самостійного опрацювання

1. Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання. Порядок їхнього створення та припинення господарської діяльності
2. Юридичні особи як суб'єкти господарювання. Особливості правового статусу фізичної особи-підприємця
3. Основні нормативні акти, які регулюють господарську діяльність суб'єктів господарювання

Навчальні питання та завдання до практичного заняття 2.1.

1. Підприємство як організаційна форма господарювання
2. Види підприємств залежно від форм власності та способу утворення (заснування): унітарні та корпоративні підприємства
3. Правовий статус господарських товариств в Україні
4. Поняття та види об'єднань підприємств, їхні організаційно-правові форми: асоціація, корпорація, консорціум, концерн, холдингові компанії
5. Органи державної реєстрації суб'єктів господарювання
6. Вимоги до документів, які подаються для державної реєстрації юридичних осіб – суб'єктів господарювання
7. Установчі документи суб'єктів господарювання
8. Порядок державної реєстрації змін в установчі документи та зміни відомостей про суб'єктів господарювання
9. Ліцензування господарської діяльності. Ліцензійні умови

Практичні завдання

Завдання 1

Громадянин Польщі має намір зайнятися в Україні наданням посередницьких послуг, які бажає безпосередньо здійснювати самостійно і систематично з метою отримання прибутку.

Запитання

Чи може громадянин Польщі здійснити свій намір? Якщо так, то за яких умов і на яких підставах? Якщо ні, то чому?

Завдання 2

До виконкому міської ради надійшли документи для державної реєстрації командитного товариства. Під час розгляду поданих документів державний реєстратор встановив, що одним із засновників даної юридичної особи виступає секретар-референт обласного суду, іншим є слідчий районної прокуратури. До складу засновників входили й інші особи.

У державній реєстрації вказаного товариства було відмовлено на тій підставі, що чинне законодавство встановлює певні вимоги до правового статусу засновників командитного товариства, яким названі засновники не відповідають.

Запитання

Чи є відмова реєструючого органу правомірною?

Які попередні дії мають вчинити вказані особи для заснування командитного товариства?

Вкажіть, які категорії фізичних осіб обмежені в праві на заняття підприємництвом. Які види діяльності можуть здійснювати такі особи?

Завдання 3

ТОВ «Мадагаскар», яке здійснювало роздрібну торгівлю алкогольними напоями та тютюновими виробами, було реорганізовано у публічне акціонерне товариство.

Запитання

Чи необхідно за таких обставин переоформлювати ліцензію на здійснення роздрібною торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами?

Завдання 4

Громадянин Петренко С., мешканець м. Львів, вирішив зайнятися підприємницькою діяльністю, він планує надавати послуги з обслуговування побутових холодильників кінцевим споживачам – фізичним особам та торговельним підприємствам у м. Київ. Для підприємницької діяльності Петренко С. вибрав форму фізичної особи підприємця.

Запитання

Куди має право звернутися Петренко С. для державної реєстрації фізичної особи підприємця?

В якій формі – паперовій або електронній має подати документи для реєстрації Петренко С.?

Чи має Петренко С. сплачувати адміністративний збір за державну реєстрацію?

Чи може Петренко С., який має реєстрацію (прописку) у м. Львів, зареєструватися як ФОП у м. Київ?

Завдання 5

Суб'єкт підприємницької діяльності – фізична особа-підприємець Клименко І.А., маючи відповідну спеціальність, уклав договір із ПАТ «Київ-Буд» на розробку проектної документації на об'єкт, який мав бути збудований ПАТ «Київ-Буд». Податкова інспекція подала позов про визнання договору недійсним, мотивуючи це тим, що у Клименка І.А. немає ліцензії на зайняття будівельною діяльністю, в тому числі на виконання проектних робіт для будівництва. Крім того, у позові ДПС просила стягти з Клименка І.А. всі кошти, що були отримані ним за договором, в доход держави. ПАТ «Київ-Буд» проти позову заперечувало, посиляючись на те, що договір має бути визнаний недійсним на підставі ст. 227 Цивільного кодексу України. Тому ПАТ «Київ-Буд» мають бути повернені на підставі ст. 216 ЦКУ всі кошти, отримані Клименко І.А. за недійсною угодою та ще й відшкодовано моральну шкоду.

Запитання

Чи підлягає ліцензуванню будівельна діяльність, якою займався Клименко І.А.?

Які правові наслідки настають у разі укладення договору в межах господарської діяльності, що потребує ліцензування, без наявності ліцензії?

Завдання 6

Міністерство аграрної політики України відмовило ПАТ «Земля» у видачі ліцензії на виробництво агрохімікатів, посиляючись на те, що підприємство не є членом асоціації виробників агрохімікатів України.

Запитання

Чи правомірні дії міністерства?

Завдання 7

ТОВ «Прогрес» звернулось до Міністерства внутрішніх справ України (надалі – МВС) із заявою про отримання ліцензії на провадження охоронної діяльності.

Відповідний працівник МВС відмовився прийняти цю заяву. Натомість він надав керівнику ТОВ «Прогрес», який подавав зазначену заяву, банківські реквізити Благодійного фонду «Правоохоронець» і сказав, що для отримання ліцензії ТОВ «Прогрес» повинно перерахувати на банківський рахунок даного благодійного фонду 25000 грн., після чого подати до МВС заяву про отримання ліцензії на провадження охоронної діяльності разом з квитанцією про сплату

зазначених коштів.

Керівник ТОВ «Прогрес» зазначив, що вимога працівника МВС є незаконною, так як нормативно-правові акти, що регулюють правовідносини у сфері ліцензування охоронної діяльності, не передбачають сплати здобувачами ліцензій будь-яких коштів до благодійних фондів. На що працівник МВС відповів, що дійсно нормативно-правові акти, за допомогою яких здійснюється правове регулювання правовідносин у сфері ліцензування охоронної діяльності, не передбачають сплати здобувачами ліцензій будь-яких коштів до благодійних фондів. Проте, МВС згідно зі статтями 12 та 14 Господарського кодексу України здійснює не правове, а державне регулювання господарської діяльності за допомогою такого засобу як ліцензування. Тому МВС вправі вимагати від здобувачів ліцензій вчинення дій, спрямованих на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захист економічних і соціальних інтересів держави та суспільства, зокрема, вимагати сплати коштів до благодійних фондів, діяльність яких приносить користь суспільству.

Запитання

Чи є законними вимоги та пояснення працівника МВС?

Що таке нормативне правове регулювання? Які державні органи здійснюють нормативне правове регулювання охоронної діяльності?

Що таке індивідуальне правове регулювання? Які державні органи здійснюють індивідуальне правове регулювання охоронної діяльності?

Чи здійснює МВС індивідуальне правове регулювання охоронної діяльності, видаючи відповідним здобувачам ліцензії на провадження охоронної діяльності?

Чи може правове регулювання бути не державним, а державне регулювання – не правовим?

Чи є державне регулювання і правове регулювання синонімами. Обґрунтуйте свою відповідь.

Завдання 8

Прокурор звернувся до суду із позовом про скасування державної реєстрації підприємства з іноземними інвестиціями у формі товариства з обмеженою відповідальністю заснованого такими особами:

особа без громадянства;

15-річний громадянин України;

казенне підприємство;

споживчий кооператив;

благодійний фонд.

Як підстави позову прокурор навів такі:

згідно з чинним законодавством всі зазначені вище особи не вправі виступати засновниками господарських товариств;

неможливим є створення підприємства з іноземними інвестиціями без участі іноземних фізичних або юридичних осіб.

Запитання

Чи правомірні вимоги прокурора?

Завдання 9

Публічне акціонерне товариство «Промінь» уклало договір про спільну діяльність щодо обслуговування та охорони автотранспортних засобів працівників та гостей бізнес-центру корпорації «Старт» на виділеному корпорацією майданчику. Органи державної податкової служби, проводячи перевірку діяльності ПАТ «Промінь», висунули вимоги обом учасникам договору щодо необхідності придбання ліцензії на здійснення такої діяльності.

Запитання

Чи відповідають чинному законодавству вимоги органів державної податкової служби?

Навчальні питання та завдання до практичного заняття 2.2.

1. Поняття та ознаки банкрутства
2. Порядок розгляду справи про банкрутство. Судові процедури у справі про банкрутство. Закриття судової справи про банкрутство
3. Механізми відновлення платоспроможності боржника
4. Визнання суб'єкта господарювання банкрутом та його наслідки
5. Задоволення вимог кредиторів. Черговість задоволення вимог кредитора
6. Законодавчі підстави процедури банкрутства

Практичні завдання:

Завдання 1

Акціонерне товариство «Науково-дослідний та проєктно-конструкторський інститут гірничорудного машинобудування з дослідним заводом» є державним підприємством, яке має велику кредиторську заборгованість, оскільки доходи від його діяльності не покривають витрати.

Запитання

Що таке кредиторська заборгованість?

Що становить собою дохід підприємства?

Чи можна застосовувати щодо такого підприємства норми законодавства про банкрутство?

Завдання 2

Акціонерне товариство «Нові машини та устаткування» має велику кредиторську заборгованість, переважну частину якої становить заборгованість перед постачальниками комплектуючих. Підприємство не має можливості задовольнити вимоги кредиторів.

Запитання

Яку мету переслідує процедура банкрутства?

Чи може підприємство застосувати спрощену процедуру банкрутства (так зване самобанкрутство)?

Яка зі сторін має право звернутися з відповідною заявою до суду – кредитор або боржник?

Яким буде рішення суду щодо відкриття провадження у справі про банкрутство, якщо акціонерне товариство зможе задовольнити вимоги кредитора (кредиторів) у повному обсязі до підготовчого засідання суду?

Які витрати несе заявник при зверненні до суду із заявою про банкрутство?

Завдання 3

Громадянин К., що має статус фізичної особи-підприємця і знаходиться у м. Львів, звернувся до господарського суду у м. Київ із заявою про провадження у справі про власну неплатоспроможність.

Запитання

Якою має бути відповідь господарського суду у м. Київ?

Завдання 4

У товаристві з обмеженою відповідальністю «Термообладнання» у травні 2022 р. виявлено неспроможність товариства своєчасно розраховуватися за своїми боргами. Очолює підприємство найманий директор, який не є учасником товариства і працює за контрактом.

Директор підприємства не повідомив засновникам (учасникам товариства) про виникнення проблеми з розрахунками, сподіваючись владнати ситуацію із заборгованістю власними силами. Але задовольнити вимоги кредиторів протягом кількох місяців директору не вдалося.

Тому у серпні 2022 р. підприємство-боржник в особі його директора звернулося до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, мотивуючи це тим, що у разі задоволення вимог одного кредитора призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань

боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами (загроза неплатоспроможності).

Запитання

Яку відповідальність понесе директор за незадоволення вимог кредиторів?

Завдання 5

ТОВ «Вега» протягом року торгувало пестицидами – регуляторами росту рослин, не придбавши при цьому ліцензії на здійснення цього виду діяльності. Податкова служба подала позов про ліквідацію товариства. Товариство проти позову заперечувало, посиляючись на те, що торгівля без ліцензії не може бути підставою для ліквідації товариства.

Запитання

Які підстави передбачено законодавством для ліквідації господарських товариств?

Чи може бути торгівля без ліцензії підставою для ліквідації товариства?

Чи загрожує керівникам товариства кримінальна відповідальність за провадження безліцензійної діяльності?

Чи має право податковий орган подавати подібний позов?

Яке рішення має прийняти суд?

Додаткова інформація

Для вирішення ситуації необхідно скористатися

ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності»

КУпАП

Тема 3. Правовий режим майна в господарському обігу - 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Види майна суб'єктів господарювання та їхня роль у господарській діяльності

2. Правовий режим майна суб'єктів господарювання

3. Організаційно-установчі повноваження власника майна

4. Статутний капітал: поняття, формування та функції

Навчальні питання та завдання до практичного заняття

1. Органи захисту та охорони прав суб'єктів господарювання

2. Основні способи захисту прав власності суб'єктів господарювання:

речово-правові (спрямовані на захист від безпосередньо неправомірного впливу будь-яких осіб – віндикація)

негативний позов

зобов'язально-правові (є зобов'язальні (наприклад договірні) відносини між власниками та особами, які необґрунтовано утримують майно)

3. Сутність досудового врегулювання господарського спору

Практичні завдання:

Завдання 1

Приватне підприємство здійснює економічну діяльність з надання послуг щодо зберігання великих партій продуктів харчування, фасування дрібних партій та постачання їх до магазинів.

Для ведення господарської діяльності власник малого підприємства побудував на земельній ділянці, взятої в оренду на підставі рішення органу місцевого самоврядування, приміщення виробничого призначення, яке обладнав холодильним, фасувальним та пакувальним обладнанням.

З часом власник малого підприємства вирішив продати належні йому активи, а виручені кошти вкласти в інший вид економічної діяльності.

Запитання

Який правовий режим майна має місце щодо малого підприємства?

Чи на всі складові активи поширюється цей правовий режим майна?

Які дії щодо активів може здійснювати власник малого підприємства?

Завдання 2

Власник підприємства, виробничі активи якого розташовано на орендованій у міської громади землі, вирішив частину орендованої земельної ділянки передати в суборенду.

Запитання

Чи має право власник підприємства частину орендованої земельної ділянки передати в суборенду?

Якщо ні, то чому?

Якщо так, то за яких умов?

Завдання 3

Власник підприємства, виробничі активи якого розташовано на орендованій землі державної форми власності, продав його. Договір оренди земельної ділянки новий власник підприємства не укладав. Прокурор вважає, що діючий з попереднім орендарем договір оренди припинився, а тому подав позов до суду за фактичне користування земельною ділянкою без належних на те правових підстав.

Запитання

Чи припиняється договір оренди землі при зміні однієї зі сторін договору?

Чи повинен новий власник підприємства укласти новий договір оренди?

Завдання 4

Підприємство, що засновано громадянином України у формі товариства з обмеженою відповідальністю, має у власності для здійснення підприємницької діяльності виробничі активи та земельну ділянку несільськогосподарського призначення, де розташовані активи.

Запитання

Чи має право власник підприємства продати всі належні йому активи – виробничі активи та землю?

Якщо ні, то чому?

Якщо так, то за яких умов?

Завдання 5

Орган місцевого самоврядування – міськвиконком – передав об'єкт комунальної власності в оперативне управління суб'єкту господарювання, що здійснює комерційну діяльність.

Запитання

Чи правомочне таке рішення?

Якщо ні, то чому?

Якщо так, то чому?

Завдання 6

Майно державного комерційного підприємства «Спецбуд» належить йому на праві господарського відання. Здійснюючи розрахунки з постачальниками, керівник підприємства вирішив передати у власність одного з них приміщення будівлі, що належить ДП «Спецбуд», але не використовується в господарській діяльності підприємства.

Запитання

Чи правомірне таке рішення керівника ДП «Спецбуд»?

Якщо так, то за яких умов?

Якщо ні, то чому?

Тема 4. Державне регулювання господарської діяльності, правові основи захисту економічної конкуренції - 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Поняття, зміст, ознаки та принципи державного регулювання господарської діяльності

- 2.Форми та методи правового державного регулювання господарської діяльності
- 3.Стандарти ISO в підприємницькій діяльності
- 4.Система державних органів державного регулювання господарської діяльності

Навчальні питання та завдання до практичного заняття

- 1.Конкуренція досконала та недосконала, монополія, монопольне становище
- 2.Економічні наслідки зловживання монопольним становищем
- 3.Антимонопольне законодавство, форми правового регулювання економічної конкуренції
- 4.Державні установи, до компетенції яких належить правове регулювання економічної конкуренції
5. Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства

Практичні завдання:

Завдання 1

Приватне підприємство «АНТ» (виробник іграшок для дітей) звернулося до Антимонопольного комітету України з повідомленням, що фізична особа-підприємець Антонов І.С. порушує антимонопольне законодавство, оскільки реалізує продукцію власного виробництва (дитячі іграшки) за цінами нижчими ніж ті, що склалися в цьому регіоні.

Запитання

Чи порушує підприємець Антонов І.С. антимонопольне законодавство?

Завдання 2

Приватний підприємець Сидоренко П. для підвищення попиту на продукцію власного виробництва вирішив скопіювати зовнішній вигляд популярного виробу конкурента.

Запитання

Чи правомірні дії Сидоренка П.?

Чи є його дії порушенням конкурентного законодавства?

У якому випадку копіювання іншого виробу може бути правомірним?

Як може захистити свої права виробник, який постраждав від копіювання продукції?

Завдання 3

Продукція підприємства «Нові рішення» представлена на загальнодержавному ринку. В рекламі продукції підприємства «Нові рішення» здійснено її порівняння з продукцією аналогічного призначення іншого виробника. У рекламі, зокрема, наголошувалося на невідповідності продукції іншого виробника вимогам національного стандарту України.

Інший виробник звернувся із заявою до Голови територіального відділення Антимонопольного комітету України про порушення провадження у справі про захист економічної конкуренції. У процесі розгляду справи встановлено, що продукція іншого виробника не пройшла обов'язкової сертифікації на відповідність вимогам стандартів. Окрім того, юрист підприємства «Нові рішення», у рекламі якого його продукція порівнювалася з продукцією конкурента, наголосив на тому, що внаслідок такої реклами не відбулося зменшення попиту на продукцію іншого виробника. Голова територіального відділення своїм розпорядженням застосував санкцію у виді примусового поділу до підприємства «Нові рішення», яке застосовувало порівняння у рекламі.

Запитання

Чи були порушення конкурентного законодавства в рекламі продукції підприємства «Нові рішення»?

Чи правомірний примусовий поділ підприємства «Нові рішення»?

Чи мають правові підстави розпорядження Голови територіального відділення Антимонопольного комітету України?

Завдання 4

В Старосинявському районі молокозавод, який є єдиним в районі, встановив для постачальників молока в півтора рази нижчі, ніж в сусідніх районах і областях, закупівельні ціни на молоко. Постачальники, не маючи можливості відвозити молоко на інші молокозаводи через значну відстань, змушені були здавати молоко за цими цінами. Двоє фермерів, не погоджуючись з втратами від продажу молока за необґрунтовано низькими, як на їх думку, цінами, звернулися до Антимонопольного комітету України (м. Київ) зі скаргою на дії Старосинявського молокозаводу.

Запитання

Чи має місце в цій ситуації господарське правопорушення?

Якщо має, то яким є вид господарського правопорушення?

Чи вірно вибраний в даному випадку рівень антимонопольних органів?

Завдання 5

Розпорядженням Голови територіального відділення Антимонопольного комітету України проведено примусовий поділ приватного акціонерного товариства «Оріон», яке займало монопольне становище на ринку з виготовлення прасок. Зі складу підприємства виділено цех, в якому виготовлялися вмикачі до прасок. Частка внутрішнього обороту вмикачів в загальному обсязі продукції підприємства становила 25%. ПрАТ «Оріон» звернулося до Господарського суду. В обґрунтуванні позову представники ПрАТ «Оріон» звернули увагу на дві обставини:

рішення про примусовий поділ прийнято з порушенням вимог до його проведення;

діями товариства не завдано збитків іншим суб'єктам господарювання чи споживачам.

Запитання

Чи правомірними є дії Голови територіального відділення Антимонопольного комітету?

Чи мали місце порушення вимог до проведення примусового поділу підприємства?

Чи має місце в цій ситуації порушення конкурентного законодавства?

Чи має місце в цій ситуації порушення прав ПрАТ «Оріон»?

Чи правомірною є позиція представників ПрАТ «Оріон»?

Завдання 6

ТОВ «АЙС», ПАТ «Капітал» та ПАТ «Анкор» уклали між собою договір про розподіл ринків реалізації продукції цих підприємств.

Запитання

Чи вважаються такі дії порушенням антимонопольного законодавства?

Якщо так, то яку відповідальність понесуть ці підприємства?

Чи можливе звільнення від відповідальності за це правопорушення?

Завдання 7

Акціонерне товариство «Укренерго» ухвалило рішення про відпуск громадянам-споживачам електроенергії лише за умов обладнання їх квартир електрорічильниками. У цьому ж рішенні встановлено перелік виробників електрорічильників, продукцією яких можуть бути обладнані квартири споживачів для кожної області окремо.

Працівники однієї з італійських фірм – виробників електрорічильників, яка не включена до відповідного переліку «Укренерго», зауважили, що їх продукція перестала користуватись попитом після прийняття згаданого

рішення. Представники структурних підрозділів «Укренерго» в областях відмовляли італійській фірмі у придбанні її продукції на тій підставі, що вона не включена до переліку «Укренерго». Італійська фірма звернулася із заявою до Антимонопольного комітету України, вбачаючи в діях Акціонерного товариства «Укренерго» порушення антимонопольного законодавства України.

Запитання

Чи правомірним є рішення Акціонерного товариства «Укренерго»?

Чи порушує рішення Акціонерного товариства «Укренерго» чинне конкурентне законодавство?

Чи правомірним є звернення італійської фірми із заявою до Антимонопольного комітету України?

Чи вірно вибраний в даному випадку рівень антимонопольних органів?

Завдання 8

На ринку послуг з обслуговування кондиціонерів у м. Вінниця діяло 8 юридичних осіб і 2 фізичні особи-підприємці. В один і той же день всі суб'єкти господарювання одночасно підняли ціну за надання послуги з обслуговування кондиціонерів. Причому, в разі придбання кондиціонерів споживачами у цих суб'єктів господарювання, їхнє обслуговування здійснювалося безкоштовно. Під час перевірки господарської діяльності ТОВ «Спалах», яке входило до складу юридичних осіб, що надавали послуги з обслуговування кондиціонерів у м. Вінниця, уповноважені службовці територіального відділення Антимонопольного комітету України виявили документ, який підписано представниками шести суб'єктів господарювання, що надавали згадані послуги. У цьому документі передбачено домовленість про збільшення ціни за обслуговування кондиціонерів та надання даної послуги безкоштовно в разі придбання кондиціонерів у зазначених документом суб'єктів господарювання. Представник ТОВ «Спалах» пояснив, що даний документ не має юридичного значення, оскільки чинне цивільне законодавство України не передбачає такого виду угод, а також він не підписаний усіма суб'єктами господарювання, вказаними у ньому. За результатами перевірки розпорядженням Голови Вінницького територіального відділення Антимонопольного комітету України на всіх суб'єктів господарювання накладено фінансові стягнення за порушення антимонопольного законодавства.

Запитання

Чи дійсно у цьому випадку мало місце порушення антимонопольного законодавства України?

Чи правомірні дії Голови територіального відділення?

Як можна кваліфікувати дії суб'єктів господарювання, що надають послугу з обслуговування кондиціонерів у м. Вінниця?

Тема 5. Господарські зобов'язання - 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

- 1.Правові підстави виникнення господарських зобов'язань
- 2.Ознаки господарських зобов'язань
- 3.Майново-господарські та організаційно-господарські зобов'язання суб'єктів господарювання
- 4.Соціально-комунальні та публічні зобов'язання суб'єктів господарювання
- 5.Способи забезпечення господарських зобов'язань

Навчальні питання та завдання до практичного заняття

- 1.Господарський договір: поняття, функції та ознаки
- 2.Стадії укладення господарського договору
- 3.Порядок виконання господарського договору
- 4.Внесення змін до господарського договору
- 5.Порядок розірвання господарського договору
- 6.Визнання господарського договору недійсним та неукладеним, правові наслідки
- 7.Форми відповідальності за порушення господарських договорів

Практичні завдання:

Завдання 1

Між приватним підприємством «Альфа» та підприємством «Інноваційна продукція», що діє у формі командитного товариства, у листопаді 2021 р. укладено договір поставки продукції. Приватне підприємство в особі його директора підписало договір та скріпило його печаткою. Керівник підприємства «Інноваційна продукція», посилаючись на те, що він забув печатку, лише підписав договір. На виконання договору підприємство «Альфа» в строк поставило продукцію підприємству «Інноваційна продукція», але підприємство «Інноваційна продукція» затримувало її оплату. На пред'явлену приватним підприємством «Альфа» претензію підприємство «Інноваційна продукція» відповіло, що висунуту претензію не визнає, оскільки вважає договір поставки неукладеним через відсутність відбитку печатки однієї зі сторін. Підприємство «Альфа» звернулося до господарського суду.

Запитання

З якого моменту господарський договір вважається укладеним?

Проаналізуйте ситуацію на предмет обґрунтованості правових позицій сторін спору.

Чи правомірною є відмова підприємства «Інноваційна продукція» оплачувати отриману продукцію?

Яке рішення має прийняти господарський суд?

Завдання 2

Громадянин Корнієнко А. є фізичною особою-підприємцем. Він вирішив зайнятися виготовленням морозива, для чого необхідне відповідне обладнання. Продавець обладнання – ТОВ «Квітень» – для забезпечення виконання договору з поставки обладнання запропонував укласти договір застави квартири Корнієнка А.

Запитання

Які існують способи забезпечення виконання господарських зобов'язань?

Чи правомірною є пропозиція продавця обладнання?

Вкажіть особливості договору застави.

Завдання 3

Згідно договору купівлі-продажу, укладеного між ТОВ «З.» та підприємством «Ц.», ТОВ «З.» мало передати підприємству 1000 одиниць товару (холодильників). Умовою договору передбачено попередню оплату придбаного товару і передачу його на склад продавця. Отримавши гроші на свій рахунок 20 квітня 2021 р., продавець повідомив покупця, що товар знаходиться на складі, де його можна отримати щоденно з 9 до 19 години. З'явившись за товаром 25 квітня 2021 р., покупець дізнався, що на складі була пожежа, в результаті якої частина холодильників згоріла, а частина була пошкоджена. Продавець відмовився замінити товар, вважаючи виконаними свої зобов'язання.

Запитання

Чи виконав свої зобов'язання продавець холодильників – ТОВ «З.»?

Чи правомірною є позиція продавця замінити товар?

Яке рішення має прийняти суд, якщо покупець – підприємство «Ц.» – звернеться до суду?

Завдання 4

Приватне підприємство «П.», маючи оригінальний примірник господарського договору про поставку певної продукції із своїм контрагентом «В.», внесло до договору зміни щодо ціни на продукцію, мотивуючи це високим рівнем інфляції. Підприємство «В.» відмовилось від оплати поставки

за зазначеною ціною і звернулось до господарського суду із позовною заявою про спонукання підприємства «П.» до виконання умов поставки.

Запитання

Чи правомірними є дії постачальника продукції?

Чи має право одна зі сторін господарського договору вносити до нього зміни?

Чи встановлено законодавством порядок внесення змін та доповнень до господарських договорів?

Яким може бути, за вашою думкою, рішення суду?

Завдання 5

Приватний підприємець Іваненко уклав договір оренди приміщення з Приватним підприємством «СВТ». Через 2 місяці підприємець звернувся до підприємства з проханням зменшити розмір орендної плати, але орендодавець відмовився задовольнити його прохання. Тоді орендар, не маючи достатньо коштів, самостійно почав сплачувати меншу орендну плату.

Запитання

Чи правомірні дії приватного підприємця?

Як можна змінити або розірвати господарський договір?

Дайте визначення істотного порушення умов договору та істотної зміни обставин.

Тема 6. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання - 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Поняття та види юридичної відповідальності у сфері господарювання
2. Функції господарсько-правової відповідальності
3. Принципи господарсько-правової відповідальності
4. Підстави господарсько-правової відповідальності
5. Види санкцій в господарських правовідносинах

Навчальні питання та завдання до практичного заняття

1. Види адміністративно-господарських санкцій: господарсько-організаційні та адміністративно-майнові
2. Особливості застосування господарсько-організаційних санкцій
3. Особливості застосування адміністративно-майнових санкцій

Практичні завдання:

Завдання 1

Між приватними підприємствами «Захід» та «Світоч» укладений договір купівлі-продажу, відповідно до якого підприємство «Захід» продав офісне обладнання підприємству «Світоч». У договорі у розділі «Відповідальність сторін» вказане застереження, що продавець не несе відповідальності за якість обладнання, а всі претензії стосовно якості покупець має пред'являти до виробника обладнання.

Запитання

Чи правомірне зазначене застереження?

Які види санкцій можна передбачити в договорі?

Про якій санкції йдеться: оперативно-господарські або адміністративно-господарські?

Принципова відмінність оперативно-господарських та адміністративно-господарських санкцій.

Завдання 2

Приватний підприємець Сидоренко П. збирається укласти договір підряду з ПАТ «Будмайстер». Але хвилюючись, що підрядник буде неналежним чином виконувати свої обов'язки, приватний підприємець має намір зробити певні застереження щодо відповідальності підрядника у договорі, а саме:

встановити пеню за порушення строків виконання робіт у розмірі 800 грн. за день, а за прострочення більш, ніж 10 днів передбачити штраф у розмірі 30 % від вартості робіт;

встановити штраф за неякісну роботу підрядника у розмірі 20 % від вартості робіт;

передбачити відмову від оплати роботи підрядника за дострокове виконання робіт.

Запитання

Про які санкції йдеться: оперативно-господарські або адміністративно-господарські?

Що становить собою договір підряду?

Чи правомірні санкції, які приватний підприємець має намір включити до договору?

Завдання 3

Акціонерне товариство «Хімзавод» з початку свого відкриття після реконструкції скидав у озеро, розташоване біля заводу, неякісно очищені стоки.

Представники громадськості систематично зверталися до різноманітних органів влади (держави та місцевого самоврядування), засобів масової інформації, проте безуспішно, оскільки директор заводу протягом багатьох років використовував у протидії громадськості ділові та родинні зв'язки, аби уникнути відповідальності.

Нарешті після чергового звернення до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, яке після резонансної телепередачі про забрудненні хімзаходом унікального озера, організувало проведення екологічної експертизи і за її результатами застосувало адміністративно-господарські санкції у формі заборони на здійснення акціонерним товариством «Хімзавод» господарської діяльності до усунення виявлених порушень в очисних спорудах.

Запитання

Який нормативний документ визначає підстави застосування адміністративно-господарської санкції?

Чи правомірне застосування санкції обмеження та зупинення діяльності підприємства?

Чи уповноважене Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України застосовувати адміністративно-господарські санкції?

Застосовувана адміністративно-господарська санкція має немайновий чи немайновий характер?

Чим адміністративно-господарські санкції відрізняються від інших санкцій?

Завдання 4

Згідно з договором ТОВ «Олівець» має поставляти ТОВ «Нові технології» канцелярську продукцію щомісяця до 20-го числа протягом 6 місяців. Оплата здійснюється протягом трьох банківських днів після отримання партії канцелярських товарів. Умовами договору передбачено, що коли покупець порушить установлені терміни оплати, то до нього буде застосована санкція у вигляді зміни порядку оплати продукції шляхом переведення на попередню оплату.

ТОВ «Нові технології» порушило терміни оплати, а тому постачальник в односторонньому порядку змінив порядок оплати продукції – перевів на попередню оплату і без попередньої оплати продукцію поставляти відмовився.

застосував оперативно-господарську санкцію і без попередньої оплати продукцію поставляти відмовився.

Запитання

Який вид санкцій застосував ТОВ «Олівець»?

Чи належить зміна порядку оплати продукції в односторонньому порядку (без узгодження з іншою стороною) до господарських санкцій?

Чи має правові підстави позиція постачальника продукції?

Завдання 5

Підприємство ТОВ «Нові технології» порушило вимоги місцевої влади щодо прибирання снігу на території біля підприємства. За це на підприємство накладено штраф у розмірі 15,0 тис. грн. Директор підприємства ТОВ «Нові технології» звинуватив у порушенні установлених вимог до утримання території біля підприємства свого заступника з адміністративних питань і зобов'язав його із заробітної плати виплатити суму штрафу.

Запитання

У даному випадку про який вид господарських санкцій йдеться?

Чи має право місцева влада накладати такі санкції?

Чи має право директор покласти виплату штрафу на працівника підприємства, з вини якого допущено порушення вимог місцевої влади?

Яку відповідальність може понести заступник директора підприємства з адміністративних питань?

Завдання 6

ТОВ «Обчислювальна техніка» систематично порушувало строки подання звітів до податкової служби, допускало в них помилки та викривлення. Керівник податкової служби пообіцяв керівнику ТОВ «Обчислювальна техніка» ліквідувати підприємство.

Запитання

Чи належить ліквідація підприємства до адміністративно-господарських санкцій?

За яких випадків застосовується така санкція?

Чи може бути підприємство ліквідовано за рішенням податкової інспекції?

Яке рішення ухвалює суд, якщо застосовується адміністративно-господарську санкцію до суб'єкта господарювання у вигляді його ліквідації?

Тема 7. Особливості правового регулювання комерційного посередництва у сфері господарювання, перевезення вантажів та капітального будівництва - 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Сутність комерційного посередництва як виду господарської діяльності

2. Агентський договір: поняття, істотні умови та порядок укладання
3. Договір перевезення: поняття, форма укладення, строк укладення, права та обов'язки суб'єктів відносин перевезення вантажів
4. Види та способи здійснення капітального будівництва
5. Зміст договору підряду на капітальне будівництво

Навчальні питання та завдання до практичного заняття

1. Перевезення вантажів як вид господарської діяльності
2. Суб'єкти відносин перевезення вантажів
3. Загальні та спеціальні норми, що регламентують відносини перевезення вантажів
4. Відповідальність перевізника за втрату, нестачу, пошкодження вантажу
5. Підрядник у будівництві. Генеральний підрядник та субпідрядник
6. Нормативно-правові акти, за якими здійснюється правове регулювання капітального будівництва

Практичні завдання:

Завдання 1

20 червня 2022 року завод «Маяк» звернувся до суду із позовом до управління Південної залізниці про стягнення штрафу за невиконання прийнятих заявок на перевезення вантажів у лютому, березні і відшкодування збитків, завданих у вигляді сплаченої заводом неустойки за прострочення постачання продукції через неподання залізницею вагонів.

Управління залізниці висунуло такі заперечення за позовом:

1) щодо стягнення штрафу за невиконання плану перевезень – позивачем порушений претензійний порядок. Розрахунок за належними сумами штрафу був повідомлений позивачу: за лютий – 6 березня, а за березень – 12 квітня. Претензія позивачем була заявлена тільки 20 травня, тобто з пропуском встановленого терміну, у зв'язку з чим вона була повернута позивачу без розгляду:

2) стягнення інших сум не передбачене законодавством, тому що вони становлять собою вимоги про відшкодування збитків, завданих позивачу за іншими зобов'язаннями.

Завод наполягав на задоволенні своїх вимог, заявляючи, що чинне законодавство не встановлює терміну для пред'явлення претензії, а завдані збитки є наслідком невиконання залізницею прийнятих заявок на перевезення вантажів.

Запитання:

Визначте правову природу цього виду договору.

Який порядок пред'явлення претензій у ситуації, що розглядається? Які

строки позовної давності застосовують у цьому разі, з якого часу починається перебіг зазначеного строку?

Які особливості притягнення перевізника до цивільно-правової відповідальності? За яких умов це можливо?

Завдання 2

Обласне транспортно-експедиційне агентство уклало договір з архітектурним управлінням області на виконання допоміжних операцій, пов'язаних з перевезенням вантажів: оформлення накладних на вантажі, що відправляються, оформлення одержання вантажу, що прибув, проведення розрахунків з залізницею за перевезення, доставка вантажів на станцію відправлення і зі станції призначення. У березні 2022 р. на товарну станцію прибули вагони з вантажами для управління. Залізниця повідомила про це вантажоодержувача і зажадала негайно вивантажити вагони та вивезти вантаж зі станції, щоб звільнити під'їзні колії для вантажів, що прибувають на станцію для інших вантажоодержувачів. Архітектурне управління відмовилося вивозити вантажі, зазначивши, що за договором на транспортно-експедиційне обслуговування це повинно зробити транспортне агентство. Останнє виконало розвантаження і вивезло вантажі, але з порушенням встановлених термінів.

Запитання:

Дайте загальну характеристику договору транспортної експедиції.

Які права та обов'язки сторін за договором транспортної експедиції?

Чи можливе притягнення до відповідальності транспортного агентства та на якій підставі?

Завдання 3

ПАТ «Укрнафта» почала освоювати нове родовище нафти «Х» в Полтавській області. Для цієї мети йому необхідно перевезти на зазначене родовище 5 бурових вишок із виснаженого родовища «Н» в Сумській області. За наданням послуг з перевезення бурових вишок ПАТ «Укрнафта» звернулось до ТОВ «Перевізник», яке погодилося надати такі послуги за 500 тис.грн.

Складіть письмово проект договору перевезення вантажу між ПАТ «Укрнафта» та ТОВ «Перевізник».

Завдання 4

Громадянин України Петренко та громадянин Канади Іваненко (надалі – «Засновники»), керуючись статтею 63 Господарського кодексу України, вирішили створити підприємство з іноземними інвестиціями і назвати його «Будівельник». З цією метою вони провели установчі збори, на яких було

затверджено статут Підприємства з іноземними інвестиціями «Будівельник». В статуті згідно із частиною 4 статті 57 Господарського кодексу України було зазначено, що найменуванням даної юридичної особи є Підприємства з іноземними інвестиціями «Будівельник», а предметом діяльності Підприємства з іноземними інвестиціями «Будівельник» є капітальне будівництво.

При державній реєстрації Підприємства з іноземними інвестиціями «Будівельник» Засновники згідно з пунктом 11) частини 2 статті 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» зазначили в заяві про державну реєстрацію створення юридичної особи що видом економічної діяльності Підприємства з іноземними інвестиціями «Будівельник» буде той вид діяльності, що зазначений в статуті цього підприємства, тобто капітальне будівництво.

Дана заява разом із статутом та іншими документами, необхідними для державної реєстрації юридичної особи, була надана державному реєстратору для проведення державної реєстрації Підприємства з іноземними інвестиціями «Будівельник».

Державний реєстратор, перевібивши отримані від Засновників документи, відмовив в державній реєстрації Підприємства з іноземними інвестиціями «Будівельник», зазначивши дві підстави відмови: 1) невідповідність законодавству організаційно-правової форми даної юридичної особи, та 2) невідповідність законодавству виду діяльності даної юридичної особи.

Засновники, керуючись статтею 2 Господарського кодексу України, звернулися до відповідного господарського суду України з позовною заявою, в якій оскаржували дії державного реєстратора і просили суд зобов'язати державного реєстратора здійснити державну реєстрацію Підприємства з іноземними інвестиціями «Будівельник». Зокрема, в позовній заяві Засновники зазначили, що така організаційно-правова форма, як «підприємство з іноземними інвестиціями» відповідає законодавству, так як передбачена статтею 63 Господарського кодексу України, і такий вид діяльності, як «капітальне будівництво» відповідає законодавству, так як передбачений главою 33 Господарського кодексу України.

Запитання:

Що має вчинити господарський суд, отримавши таку позовну заяву?

Чи відноситься до юрисдикції господарського суду даний спір?

Яким нормативно-правовим актом мають керуватися засновники при визначенні організаційно-правової форми суб'єкта господарювання, який ними створюються? Чи передбачена таким нормативно-правовим актом така

організаційно-правова форма, як «підприємство з іноземними інвестиціями»?

Яким нормативно-правовим актом мають керуватися засновники при визначенні виду економічної діяльності суб'єкта господарювання, який ними створюються? Чи передбачено таким нормативно-правовим актом такий вид економічної діяльності, як «капітальне будівництво»?

Тема 8. Особливості правового регулювання банківської діяльності. Страхування у сфері господарювання - 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Поняття банківської діяльності
2. Операції банку та правове регулювання їх здійснення
3. Банківський нагляд в Україні: поняття, завдання, мета та система органів банківського нагляду
4. Поняття та форма кредитного договору. Істотні умови кредитного договору
5. Сутність страхування, суб'єкти страхової діяльності
6. Правове регулювання страхової діяльності. Договір страхування.

Навчальні питання та завдання до практичного заняття

1. Банківський продукт, банківські операції, банківські послуги: схожість та відмінність понять
2. Порядок відкриття та ведення поточних рахунків суб'єктів господарювання
3. Правова база здійснення готівкового обігу в платіжному обороті
4. Правова база здійснення безготівкового обігу в платіжному обороті

Практичні завдання:

Завдання 1

Петренко А. зареєстрований як фізична особа-підприємець (ФОП), займається оптовою торгівлею продуктами харчування. Як ФОП він має розрахунковий рахунок в банку.

Запитання

Чи є Петренко А. суб'єктом підприємницької діяльності?

Чи має право Петренко А. на закупівлю продуктів харчування оптом за готівку?

Чи обмежена кількість суб'єктів господарювання та фізичних осіб, з якими здійснюються готівкові розрахунки, протягом дня?

Чи існують нормативні акти, що регламентують обмеження обігу готівки

для суб'єктів підприємницької діяльності?

Завдання 2

Громадянин Сидоренко П. є суб'єктом підприємницької діяльності, має статус ФОП, займається роздрібною торгівлею товарів для ремонту. На вимогу головного управління ДПС у м. Київ про застосування реєстратору розрахункових операцій відповів, що оплату товарів його покупці здійснюють за допомогою банківського сервісу «інтернет-банкінг» у безготівковій формі. Тому громадянин Сидоренко П. вважає, що він виконує норми Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.1995 № 265/95-ВР.

Запитання

Чи можна суб'єктам господарської діяльності використовувати банківський сервіс «інтернет-банкінг» замість реєстраторів розрахункових операцій?

Завдання 3

Національний банк України ухвалив рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку «Форвард» – банк є неплатоспроможним.

Громадянин Сіроштан К. має у банку «Форвард» депозит на суму 80 тис. грн.

Запитання

В якому нормативно-правовому документі містяться підстави відкликання банківської ліцензії та ліквідації банку?

Чи має право громадянин Сіроштан К. на одержання суми свого вкладу?

Яка установа гарантує громадянину Сіроштану К. відшкодування коштів за його рахунком, що відкритий у банку «Форвард»?

За яких умов громадянину Сіроштану К. повернуть його вклад?

Чи всі банки є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб?

Громадянину Сіроштану К. повернуть лише його вклад?

Громадянину Сіроштану К. повернуть усю суму його вкладу?

Завдання 4

Підприємство «А.» звернулося до банку з проханням надати кредит. З цією метою воно надало необхідний пакет документів, проаналізувавши які, банк з'ясував, що у підприємства «А.» немає нерухомого майна.

Запитання

Який вид забезпечення кредитного договору найдоцільніше обрати в такій ситуації? Обґрунтуйте свою відповідь.

Завдання 5

ТОВ «Основа» має строковий депозит у банку, тобто депозит на умовах повернення вкладу зі спливом встановленого договором строку. Але за три місяці до завершення встановленого договором строку повернення коштів та нарахованих відсотків ТОВ «Основа» терміново були необхідні кошти, і воно звернулося до банку щодо дострокового закриття депозиту. Банк відмовив у достроковому закритті депозиту.

Запитання

Чи мають дії банку правові підстави?

Чи може банк повернути ТОВ «Основа» строковий вклад до завершення його строку?

Завдання 6

Громадянин Миколайчук К. має статус ФОП. Для закупівлі великої партії товару на вигідних умовах він вирішив звернутися по кредит до банку. Уважно ознайомився з умовами кредитного договору і знайшов в них таку позицію: дострокове погашення кредиту тягне за собою виплату додаткової суми і оплату за перерахунок кредиту.

Запитання

Чи є правомочною вимога банку заплатити штраф за дострокове погашення кредиту?

Яке положення має бути внесено до кредитного договору, щоб громадянин Миколайчук К. мав право на дострокове погашення кредиту?

5. Завдання для самостійної роботи

До завдань для самостійної роботи у формі тестового контролю здобувачі вищої освіти можуть отримати доступ на сайті НАВС у розділі «Дистанційні курси» за допомогою індивідуального логіну і пароллю.

Самостійна робота передбачає пошук та опрацювання рекомендованої літератури, підготовку наукових доповідей, мультимедійних презентацій, виконання завдань, спрямованих на розвиток самостійності та ініціативності, а також підготовку до участі в олімпіадах, круглих столах тощо.

Тема 1. Поняття, предмет, метод та джерела господарського права

- 1 Загальні риси та особливі ознаки господарських відносин
- 2 Розмежування господарських відносин з іншими видами правовідносин
- 3.Взаємозв'язок господарського права з іншими галузями права
- 4.Види нормативних актів господарського законодавства

5.Класифікація нормативно-правові актів, які складають господарське право, за юридичною силою

Тема 2. Суб'єкти господарських правовідносин

1.Учасники відносин у сфері господарювання та суб'єкти господарювання: взаємозв'язок та відмінності

2.Класифікація суб'єктів господарських правовідносин

3.Державні, комунальні, колективні, приватні та змішані (функціонують на базі двох і більше форм власності) суб'єкти господарського права

4.Установчі документи для створення суб'єкта господарювання, їхня державна реєстрація

5. Господарська компетенція суб'єкта господарювання

Тема 3. Правовий режим майна в господарському обігу

1.Нормативно-правові акти регулювання правового режиму державного майна у сфері господарювання

2.Особливості правового режиму державного майна у сфері господарювання

3.Повноваження органів управління майном державної власності

4.Корпоративні права. Управління корпоративними правами держави (акції, облігації, паї)

5.Реєстр корпоративних прав держави

6. Приватизація та її відмежування від подібних понять (демонополізація, націоналізація, конфіскація, комерціалізація)

7.Об'єкти приватизації та їх класифікація. Способи приватизації: аукціон, конкурс, викуп тощо, оформлення угод з приватизації

Тема 4. Державне регулювання господарської діяльності, правові основи захисту економічної конкуренції

1.Участь органів державної влади, органів місцевого самоврядування в господарській діяльності

2.Особливості правового становища органів, що здійснюють контроль за фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання

3.Безпосередня участь держави в господарських відносинах (як власника, інвестора та замовника)

4.Антимонопольний комітет України: правові підстави діяльності, функції та поле діяльності

5.Картельні змови в економіці: причини виникнення, наслідки для економіки, правові способи протидії

6.Адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Тема 5. Господарські зобов'язання

1. Поняття відповідальності і санкції за невиконання господарських зобов'язань

2. Види санкцій в господарському праві за невиконання господарських зобов'язань. Відшкодування збитків. Штрафні санкції.

3. Оперативно-господарські санкції

4. Адміністративно-господарські санкції.

5. Договори, що укладаються при господарсько-торговельній діяльності

Тема 6. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання

1. Порядок застосування господарських санкцій, його ініціатор

2. Господарські спори між контрагентами

3. Переддоговірні спори

4. Органи, що розглядають господарські спори, порядок розгляду господарських спорів, виконання рішень

Тема 7. Особливості правового регулювання комерційного посередництва у сфері господарювання, перевезення вантажів та капітального будівництва

1. Ознаки комерційного посередництва як різновиду господарської діяльності та комерційного представництва

2. Підстави виникнення комерційного представництва

3. Агентський договір та договір комерційного представництва: загальні місця та відзнаки

4. Договір транспортного експедирування як різновид договору перевезення, предмет, сторони, їх відповідальність

5. Відповідальність перевізника у разі невиконання договору перевезення

6. Особливості правового статусу повітряного, залізничного та морського перевізника

7. Проектно-кошторисна документація для капітального будівництва: суб'єкти підготовки та їх статус

8. Дозвільні документи для здійснення капітального будівництва

9. Правові основи діяльності Фонду фінансування будівництва

Тема 8. Особливості правового регулювання банківської діяльності.

Страховання у сфері господарювання

1. Види рахунків у банку (вкладний та поточний)

2. Поняття, види та класифікація кредиту

3. Форма кредитного договору. Істотні умови кредитного договору

4. Національний банк України: принципи діяльності, функції, правові підстави діяльності

5. Характерні риси страхових компаній

6. Спеціальні вимоги до ліквідації, реорганізації та санації страхових компаній

6. Індивідуальні завдання

Теми реферативних повідомлень

- 1.Агентський договір: сутність, ознаки, та основні характеристики характеристика
- 2.Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання
- 3.Господарські товариства: види, характеристика, основні ознаки
- 4.Господарсько-правові норми та господарські правовідносини: зміст, види та характеристика
- 5.Договір страхування: поняття, види та істотні умови
- 6.Ліквідація та реорганізація суб'єктів господарювання
- 7.Методи правового регулювання господарських відносин
- 8.Місце господарського права в системі права України
- 9.Монопольне становище на ринку та зловживання ним
- 10.Поняття господарського законодавства та його особливості
- 11.Поняття та підстави виникнення комерційного посередництва (агентської діяльності)
- 12.Правове регулювання банківської діяльності в Україні
- 13.Суб'єкти господарського права в Україні
- 14.Форми регулювання банківської діяльності та їх характеристика
- 15.Черговість задоволення претензій кредиторів при банкрутстві суб'єкта господарювання

7. Методи навчання

Основними формами проведення занять з навчальної дисципліни «Господарське право» є лекційні, семінарські та практичні заняття, самостійна робота здобувачів вищої освіти. Після закінчення вивчення цієї навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти складають залік.

Словесні методи:

Розповідь-пояснення використовується під час навчання здобувачів вищої освіти протягом лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повість, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від уміння викладача розповідати, дохідливості та доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – діалог між викладачем та здобувачем вищої освіти, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати здобувача на активізацію отриманих знань. Саме за їх допомогою

викладач активізує діяльність здобувачів вищої освіти, ставлячи їм запитання для розмірковування, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція – служить для пояснення теми; її типовими ознаками, є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, уведення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

Наочні методи:

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та показі власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

Навчальна робота під керівництвом викладача – самостійна робота. До неї належать написання рефератів, доповідей, самостійні письмові роботи, контрольні роботи, написання тестів.

Рольова гра:

пояснення фабули (змісту й умов гри);

підготовку дійових осіб для виконання своїх ролей;

підготовку здобувачів-експертів, ведучого.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю – залік, усне та письмове опитування. Контроль самостійної та індивідуальної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань, передбачених даною програмою.

Контроль. Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь здобувачів вищої освіти відбувається у формі поточного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль успішності – це систематична перевірка знань здобувачів, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу занять. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота здобувача щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Поточний контроль здійснюється через оцінювання усних відповідей щодо проблем для обговорення, передбачених планом практичних занять, а також шляхом:

проведення експрес-опитувань;

тестування;

підготовки доповідей і рефератів;

написання самостійних і модульних контрольних робіт.

При оцінюванні враховується глибина теоретичних знань здобувачів вищої освіти і вміння застосовувати їх на практиці.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни. Мета підсумкового контролю – виявити засвоєння навчальної дисципліни в цілому, розуміння навчального матеріалу, взаємозв'язок змісту навчального матеріалу, логіку його засвоєння тощо.

При підсумковому контролі застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, FX, F)

Критерії оцінювання результатів навчання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є такі:

виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;

глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах;

вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);

вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;

вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Накопичення балів з тем за усі види робіт									Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>max 60 %</i>									<i>max 40 %</i>	<i>max 100 %</i>
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Самостійна робота	залік	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100

Оцінювання компетентності здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни та виставлення підсумкової кількості балів здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 3 до 5, при цьому 2 – незадовільно і потребує перескладання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Під час проведення всіх видів занять використовується обладнання і програмне забезпечення:

в очному (offline) режимі – інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери, планшети, інтерактивна дошка;

в змішаному (blended) режимі – дистанційні навчальні курси дисципліни на офіційному вебпорталі НАВС через мережу Інтернет (на платформах Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, Google Meet);

без очної складової в дистанційному режимі (on-line) за вибором викладача – програмне забезпечення через мережу Інтернет.

На платформі Moodle розміщені допоміжні матеріали.

Системо-технічне забезпечення навчальної дисципліни складається із:

апаратних засобів (персональних комп'ютерів, мережевого обладнання, джерел безперебійного живлення, серверів, обладнання для відеоконференц зв'язку тощо), що забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління освітнім процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах;

інформаційно-комунікаційного забезпечення навчальної дисципліни із пропускнуою здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації освітнього процесу у синхронному та асинхронному режимах;

програмного забезпечення загального призначення.

Веб-ресурси навчальної дисципліни, що необхідні для забезпечення

дистанційного навчання, містять:

методичні рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо;

документи планування освітнього процесу (навчальні та робочі навчальні програми, навчально-тематичні плани);

відеозаписи лекцій, семінарів тощо;

мультимедійні лекційні матеріали;

практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;

пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою викладачем; електронні бібліотеки чи посилання на них; бібліографії.

10. Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Господарське право»

1. Поняття, предмет та метод господарського права
2. Поняття та види господарської діяльності
3. Принципи підприємницької діяльності
4. Некомерційне господарювання
5. Поняття, ознаки та види господарських відносин
6. Учасники відносин у сфері господарювання
7. Основні принципи правового регулювання господарських відносин
8. Система господарського законодавства України
9. Відмежування господарської діяльності від господарського забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів
10. Основні кваліфікуючі ознаки підприємницької діяльності
11. Заборони та обмеження на здійснення господарської діяльності
12. Поняття, ознаки та класифікація суб'єктів господарювання
13. Фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності
14. Підприємство та його види
15. Державні унітарні підприємства та їх види
16. Установчі документи господарських організацій. Вимоги до оформлення документів, які подаються державному реєстратору
17. Поняття господарських правовідносин
18. Суб'єкти господарських правовідносин: поняття та ознаки
19. Види суб'єктів господарювання
20. Організаційно-правові форми діяльності суб'єктів господарювання
21. Види підприємств за формами власності
22. Державна реєстрація суб'єкта господарювання: порядок та зміст
23. Підстави та порядок припинення господарської діяльності

24. Ліквідація та реорганізація суб'єктів господарювання
25. Поняття банкрутства та його підстави
26. Поняття, зміст, ознаки та принципи державного регулювання господарських правовідносин
27. Форми та методи державного регулювання господарських правовідносин
28. Державне регулювання конкурентних відносин
29. Відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства
30. Поняття, ознаки та підстави виникнення господарських зобов'язань
31. Господарський договір: поняття, істотні умови
32. Порядок укладання, зміни та розірвання господарського договору
33. Види майна суб'єктів господарювання
34. Правовий режим майна суб'єктів господарювання
35. Правове регулювання публічних закупівель
36. Централізована та децентралізована моделі публічних закупівель в Україні
37. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання
38. Види санкцій в господарських правовідносинах
39. Банківська діяльність: поняття, учасники та операції
40. Правове регулювання банківської діяльності
41. Страхова діяльність: поняття, учасники, види страхування
42. Страхова компанія як суб'єкт господарювання
43. Правове регулювання страхової діяльності
44. Загальний порядок укладення господарських договорів
45. Порядок зміни та розірвання господарських договорів
46. Підстави та наслідки визнання господарського договору недійсним, неукладеним
47. Поняття, принципи та функції відповідальності в господарському праві
48. Форми і види господарсько-правової відповідальності
49. Поняття та види санкції по господарському праву
50. Оперативно-господарські санкції
51. Адміністративно-господарські санкції
52. Реалізація господарсько-правової відповідальності
53. Ліцензування: порядок видачі, переоформлення та анулювання ліцензій
54. Нагляд, контроль та відповідальність у сфері ліцензування
55. Державна система стандартизації та її правові джерела
56. Види стандартів в Україні
57. Підстави державного регулювання господарської діяльності

58. Поняття та види штрафних санкцій за порушення господарських зобов'язань
59. Контроль за здійсненням господарської діяльності.
Порядок проведення перевірок суб'єктів господарської діяльності
60. Розпорядження майном боржника. Заходи щодо нагляду та контролю за управлінням та розпорядженням майном боржника

11. Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові документи

1. Конституція України: Конституція. Закон від 28.06.1996 № 254к/96ВР. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96
2. Господарський кодекс України: Кодекс України, Закон від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Кодекс України з процедур банкрутства: Кодекс України, Закон від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Кримінальний кодекс України: Кодекс України, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України, Закон від 07.12.1984 № 80731-X. URL: [zakon.rada.gov.ua /laws/show/80731-10](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10)
6. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 № 3659-XII (у ред. від 03.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>
7. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III (у ред. 03.07.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
8. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель: Закон України від 19.09.2019 р. № 114-IX. URL: [https://zakon.rada.gov.ua /laws/show/114-20](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-20)
9. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та інших законів України щодо вдосконалення системи функціонування та оскарження публічних закупівель: Закон України від 03.06.2021 р. № 1530-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1530-20#Text>
10. Про внесення змін до статті 17 Закону України «Про публічні закупівлі» у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень»: Закон України від 03.11.2020 р. № 954-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-20#Text>

11. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01.07.2014 № 1555-VII (у ред. 16.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>
12. Про державну реєстрацію юридичних, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
13. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр
14. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР (у ред. від 11.12.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Про ліцензування видів економічної діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
16. Про Митний тариф України: Закон України від 19.10.2022 № 2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>
17. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000 № 1682-III (у ред. від 03.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14#Text>
18. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>
19. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17
20. Про стандартизацію: Закон України від 05.06.2014 №1315-VII. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18
21. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
22. Про особливості створення та діяльності централізованих закупівельних організацій : постанова Кабінету Міністрів України від 27.12. 2018 р. № 1216. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1216-2018-%D0%BF>.
23. Про затвердження Порядку формування та використання електронного каталогу: постанова Кабінету Міністрів України від 14.09.2020 р. № 822. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-formuvannya-ta-vikoristannya-elektronnoho-katalogu-i140920-822>
24. Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків : постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. №166. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/166-2016-%D0%BF>.

25. Про затвердження примірної тендерної документації : наказ Мінекономрозвитку України від 13.04.2016 р. № 680. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0680731-16>
26. Державний класифікатор України «Класифікація організаційно-правових форм господарювання». URL: http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/nac_ks/op_dk002_2016.htm
27. Національний класифікатор України «Класифікація видів економічної діяльності». Прийнято та надано чинності наказом Держспоживстандарту України 11.10.2010 № 457 (v0457609-10)(у ред. 24.02.2020 р.) URL: <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/pereliki-/128651.html>

Основна

1. Господарське право (загальна частина): підручник. К. : Ліра-К, 2021. 448 с.
2. Бутирський А. А. Господарське право : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2020. 143 с.
3. Господарське право: загальна частина : навч. посіб. / Резворович К. Р., Юнін О. С., Юніна М. П. та ін. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2019. 262 с.
4. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 536 с.
5. Господарське право (Загальна частина) : підручник / за ред. В. С. Щербини, В. В. Резнікової. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 588 с.
6. Швидка Т. І. Господарське право в схемах і таблицях з останніми змінами в законодавстві : навч. посіб. Харків: Право, 2024. 208 с.
7. Господарське право : підручник / О. П. Подцерковний, В. Г. Олюха, О. О. Квасніцька [та ін.] ; за ред. О. П. Подцерковного. 4-те вид., доп. і перероб. Одеса: Фенікс, 2024. 584 с.
8. Мілаш В.С. Господарське право: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Харків: Право, 2024. 400 с.

Додаткова

1. Банківське право: курс лекцій / за ред. Лариси Герасименко та Олени Тихонової. Київ. : НАВС, 2023. 231 с.
2. Л. Герасименко, П. Борцевич. Розділ 6. Основи господарського права України. Правознавство: навч. посіб. / за заг. ред. М. М. Пендюри, О. Я. Лапки, А. Л. Калінюк та ін. Київ: 7-БЦ. 2022. 470 с.
3. Господарський процес : курс лекцій / за ред. Лариси Герасименко та Павла Борцевича. Київ. : НАВС, 2024. 262 с.
4. Іваницький С. О. Реформування інституційної моделі досудового розслідування кримінальних правопорушень у сфері економіки:

- організаційні, адміністративно-правові та процесуальні проблеми / Legal science and education in Ukraine and EU countries: a paradigm shift: collective monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2021. С. 214-236.
5. Правове забезпечення економічної безпеки держави: навчально-методичний посібник / за заг.ред. Лариси Герасименко та Ганни Козаченко. Київ: 7БЦ, 2023, 518 с.
  6. Мельничук С. М. Проблемні питання процедури публічних закупівель в Україні. Журнал східноєвропейського права. 2019. № 64. С. 139-145. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3267126>
  7. Деревянко Б. В., Туркот О. А. Захист прав суб'єктів господарювання : навч. посіб. / за ред. Б. В. Деревянка; 2-е вид., переробл. і доповн. Львів : Ліга-Прес, 2019. 150 с. URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/7002/1/Derevyanko%2C%20Turkot__2019.pdf
  8. Нечипоренко А. В. Державне регулювання страхової діяльності в Україні: теоретичний аспект. Ефективна економіка: елек. фах. наук. видання. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2021/96.pdf
  9. Нечипоренко А. В. Концептуальні підходи до розвитку страхової діяльності в Україні. Бізнес Інформ. 2021. № 6. С. 234–239. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-6-234-239>
  - 10.Пронь Д. Укладення господарського договору: проблемні питання. URL: <https://ov-partners.com/ukladennya-gospodarskogo-dogovoru-problemni-rytannya/>
  - 11.Закупівлі з уповноваженими особами: про нинішній стан та майбутній формат роботи замовника. URL: <https://e-tender.ua/news/zakupivli-z-upovnovazhenimi-osobami-pro-ninishnij-ta-majbutn-399>.

Інформаційні ресурси

1. Президент України: офіційний веб-портал. URL: www.president.gov.ua
2. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>
3. Кабінет Міністрів України «Урядовий портал України». URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Електронна бібліотека. URL: <http://www.info-library.com.ua/>
5. Електронна юридична бібліотека. URL: <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka>
6. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

7. Студентський юридичний портал України. URL: http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/41
8. Юрисконсульт : Народний правовий портал (Коментовані кодекси, науково-практичні коментарі чинного законодавства). URL: <http://legalexpert.in.ua/komkodeks.html>

Підпис авторів РПНД:

 Лариса ГЕРАСИМЕНКО
 Маріанна КОЩИНЕЦЬ